

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 2da

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

putat 230.

Item hoc nō est quod si quod dicitur quod rei causam
nisi quod tot et si ponenda causam quod
si tunc + quod dicitur sua Ex quo cui respondet
Mā. 2da propt. Cuius cui forma. 3tia
quo cui efficiens. 4ta cuius quod cui respo
det finis. plures res vide apud Arist.
metaphr. c. 7. q. 1. sect. 4. Corinthe. in c. 7. de
col. 2do per. cap. 7.

lege Tertium

putat plures et causam
sua +. nō est exemplar

Sed videtur esse plures causa quod +. v.g. Ideali
ne exemplar. Manifestum est esse causam in re
nec tota quod agant unquam imaginem ac similitudinem
aut compositionem non sicut ad quod similitudinem
effectus sed efformat. Unde dicitur per. 7. Metaphr.
domini materiam officii a domo quod est in mente. ar.
sicut. & sanitates quod sunt in corpore proficiunt a san
tate. v. sanitatis idea & forma intelligibilis quod
in mente. Medici. Accedit quod sicut et re quod
fit ex quo fit facta ita quod fit ad unquam sim
ilitudinem fit facta. & sicut id quod efficitur effici
ens efficiens propria sui & distincta causa. Ita
id ad unquam similitudinem effectus officii propria
ut causa nempe ita ut exemplar. Necesse
ad ullam ^{causam} rem reuocari. hoc nō ad unquam
ut nemo non videt. non ad formam. Non forma

calore ignis: Invenitur uero reus carum ad efficiendum quod nota movet & actione agentis esse, quum. Itaque reuocant exemplar ad finem alij ad causa fortiter inter se huiusmodi realitatem ut patet & patet paulo post clarior. Itaque quod sunt cum exemplare non esse uera & per se non sunt autem quod non accidit effectus ut exemplari imitatione fiat quod uere est in sensibus & sensibus uis quod non imitatione sola sed in actione quod sunt. Denique quod in rebus naturalibus non agentibus non inuenitur Exemplar cum in diu solent esse carum in rebus naturalibus reperi: Quod exemplar non est causa per se. Verum hoc parum robustum sunt. Nam in primis cum effectus quod fit ab agente per se pendet ab aliquo exemplari. Hoc exemplar illa arte facta proprie est exemplaria ut bene obiecto cum in illis externis effectibus produci possunt. Sed iste uis uisus rei per artem faciendam dicitur exemplar est; non in quantum quod est uisus est signum representationis rei faciendam sed quod tenet subiectum uicem naturam, cum subiecta quo patet imitabilis est ab artifice. Denique licet effectus naturales profecti ab agentibus si cognitio non pendet

Itaque sententia.

Itaque sententia.

Itaque sententia.

proprio & im edicte rei caa phiculari ab ex
 emplari; pendent in ab exemplari rei caa uni
 uersalis nempe rei q ad res producat
 cum causis & diis gaurit: Et ab illis exemplaribz
 in reue caa vtrifima existenti bz magis pen
 dent res naates qua res artificiales ab exem
 plaribz in mente artificis existenti bz. Hic ita
 se habet diuiny 10 in font. luc ut: & in col. 2do
 q. 7. de: Exemplar in rebz artificialibz ee
 a se distincta a ceteris; id q et fides hic
 in Metaph. cap. 2. asserunt in dixit & dicit
 causam genus ee forma aly exemplar. probat: probat
 uia si no eet p se caa a rebz distincta
 q sit aliquid ea nre no eet q ad una ex reliquis cau
 exemplari. Hic reduitioe ptioret: p hoc e' falsu. Ceter.
 probat Minor: Quia dat effectui esse p se
 pncipalit no' ree alimq forme pncip
 no' reduitioe ptioret ad una ex reliquis
 quatuor. Quia si forma in formas seu artifi
 ciosa in exemplari forma gferat & altera ad
 altera reducenda sit tanq & daria ad pncipi
 alem oio in formant & artificiosa ad exempla
 rem reducenda sunt; uo e' manifesta: quia

Nostra Sentia
 Exemplar in rebz artificio
 uis e' a se distincta
 a ceteris

caatitas forma intelligibilis suapte sua ante
 dit causalitate, forma informans & inhaerens
 fit; itaq; illa ab hac causandi vim mutuam;
 cum quicquid sit artificem opq; ipse interiq; efform
 re de intelligibilem forma imitatioe passiva ab
 terna forma exprimi qua' formaz man; inter
 marc. Practica qm Exemplar e' prototypa
 cu' essentia rei cuiq; est Exemplar Forma
 u' induta ab agente e' participata q'dam
 illoq; similitudo. Dicitur 2do licet Exemplar
 sit caa physica respectu agentis particularis
 in 2o diu causam physica' quatenus ut dictu' est
 or' res natur' a Deo cu' causis ad fit ad
 similitudinem eius ideae seu forma intelligibilis
 qua' ab omni aeternitate in mente sua ut q'd
 videt ab ipsa divina entitate n' distinguitur
 nisi ree ut docent Theologi in 1a 2e 2o q'd
 15. Quod aut Exemplaria hac divina a
 ete dicantur caa physica in de patet q' d
 ipse deq; dicitur caa virtus physica quatenus
 g'ur su' g'urati ad res physicas quatenus
 efficiendab g'urrit: Imo Lutherus 2do physica
 cap. 3 q. 2. art. 1 putat Deum p' hoc exemplar
 ree

2do dicimus.

Dicitur Exemplar hinc
 deo causal physica.

x. causas in cor duntaxat quas si specificationem
p[er] se voluisset i. t. tm aut et quinq. addito
exemplari s[ed] multo plures numerare debuisse
ut ex statum causarum diversis opud ipsum
in re p[er] se alios p[er] se usitate liquet.

Quaerit utrum instrumenta
sint causa p[er] se.

Instrumenta sunt difficultas est et instrumenta non sunt causa p[er] se sine
sint instrumenta proprie dicta & distincta ut terra
semita deus sine improprie dicta & commata ut ca

Solutio.

Respondeo quod sic et colore & p[er] se
instrumenta instrumenta proprie dicta reduci ad unum
efficientes i. n. in sua s[ed] in principatis agentis
agent & movet licet p[er] se ad productione effectus

Quaerit utrum
concurrat.

Ex quo intelligitur instrumenta dici non p[er] se
causa p[er] autem: Nam causa p[er] autem est illa quae
duntaxat confit p[er] se ut Musici artificis; aut sunt
illa q[uae] contingunt & non s[ed] eodem modo agunt
quomodo videtur et instrumenta dici p[er] se. Proinde

Dubitetur in casu
Instrumenta proprie dicta

manifestabitur notabilis in instrumenta proprie dicta
q[uae] agit p[er] ^{neorum} ~~verum~~ p[er] se p[er] se et ad honorem
s[ed] virtutis: Altera q[uae] illi quomodo in virtute
& ab intrinseco principio ut semper servat de
s[ed] videtur q[uae] illi quomodo forma propria & inter
na. i. ad accurrendum de hoc est illa virtus s[ed] virtus
quo instrumenta proprie ac dispositioe operatur

1a.

ad effectum causae principalis nec est efficacia virtus & 2°
 alio instrumentalis cuius a quoniam instrumentum a
 principali agente. Ab hoc virtus seu alio est 2da
 quod quoniam instrumentum ad agente principale in
 sit aliud est quod usque seu motus ipse velut passus
 & applicatio instrumentum ad effectum causae princi-
 palis, quod usque & motus pariter est instrumentum ali-
 quod sit tunc mentalis fundamentum in priori illa virtute causae
 quod sit tunc instrumentum quod in dicitur & sit tunc instrumentum morali
 secundum est.
 Cum ad dicitur non dicitur arguitur quod sit tunc instrumentum quod sit tunc instrumentum
 ad existimandum aut non nisi ex universalibus & causam obscuro quodam.
 quibus aut certe pauca in verbis causis esse non
 merita 1° quod proprie loquendo id solum dicitur, 1°
 da causa quod quod res est at solum solum est id quod
 quod res est quod dicitur. Nec enim dicitur rem esse quod quod
 quod ex materia dicitur. 2do causa & effectus sit correlati 2da
 na; effectus autem a solo efficiente dicitur ut
 ex ipso in dicitur est aptum. 3ta causa in materia 3ta
 nulli ex se alio habeat inter se nulla ratio potest
 effectus ab ea se separari. forma itaque quod dicitur
 esse id quod dicitur esse res nulli rei in dicitur. huius dicitur
 potest: Non materia quod qua res est erat antequam

forma introduce rebus n̄ compositis ut solis ab eorum
piat esse ut ab illo q̄ primo fit ac primum resp.
Ad 1^m respondet si illud pp̄ quid late sumat
nullus ex + vulgaris causam quibus n̄ ueritas
eē excludenda; si n̄ sumat prope ac
specialim pro eo q̄ est Cuius gratia
C. hac n̄. peculiaris & usitissima est hanc
uertonū gratia. Dubium n̄ eē quia sola ^{fideli}

Respondet ad 2^m dicitur. Ad alterum dicitur si causa
rebus in ordine ad effectum spectata effectum in
nois origine q̄ etimologia dicitur sicut honorifica
sola efficiens causa nomine uereri: uerum
Ag n̄ si ea rōe spectata quibus nec lapsus
grateat. quasi sedem cadentibus sicut raro & apud
marios q̄ uertonū etimologias sequuntur
Ad reliqua patebit ex iis q̄ proxima sequenti
questione dicentur.

Ordine causam inter se quibus & alia multa in
causam explanatione cumulatione spectanda uide

De ordine causam in p̄
se uide Tolet. apud col. 2do p̄f. q̄ 7. porro qui et a p̄f.
Vnde causa fit ueritas effectus
NB. diuine possit in causa effectum suo nobilitat. Ad qua
ut comode responderi potest memoria tenendum eē q̄
initio huius disputationis notauimus, causa 3° pluralitatis

